

«Лікарська гекатомба» Анатолія Давидюка

У Вінницькій обласній науковій бібліотеці ім. К. А. Тімірязєва 4 квітня відбулася презентація видання «Лікарська гекатомба. Репресоване покоління». Автор книжки – Анатолій Трохимович Давидюк, доктор історичних наук, професор, колишній завідувач кафедри суспільних наук ВНМУ ім. М. І. Пирогова. Науковець досліджував проблеми суспільно-політичної активності робітничого класу України у 20-30 рр. ХХ століття; політичні репресії в Україні радянської доби; питання історико-краєзнавчої тематики Східного Поділля та історії ВНМУ ім. М. І. Пирогова. Його остання праця, книга «Лікарська гекатомба. Репресоване покоління» збереглася у рукописі. І лише у 2017 році побачила світ за сприяння Вінницької обласної державної адміністрації та Вінницької обласної Ради, завдяки клопотанню небайдужих людей.

Видання висвітлює політичні репресії в Україні й, зокрема, на Вінниччині в 20-50-х рр. ХХ ст. та трагічні долі людей найгуманнішої професії – лікарів, викладачів, студентів і співробітників Вінницького медичного інституту, які стали жертвами системи. В розділі «Вінницький медінститут в роки війни 1941-1945 рр.» висвітлюється діяльність закладу вищої освіти в роки нацистської окупації та долі викладачів, співробітників, студентів.

Книга містить розділи: «Парії світлого майбутнього» (репресії студентів Вінницького медичного інституту 20–30-х років ХХ ст.); «Гехалуц: міфи і реальність (про вигадану спецслужбами сіоністську організацію); «Розправа» (про трагічну долю талановитого вченого, професора Вінницького медичного інституту Я. Л. Лейбовича). В кінці кожного розділу є список використаних автором джерел. Видання також вміщує додатки: дослідження автора «Богдан Хмельницький – образ державотворця самостійної незалежної України в творчості Д. Донцова» та віднайдені істориком Костянтином Завальнюком архівні документи про професора, доктора медичних наук, завідувача кафедри патологічної анатомії, за сумісництвом – завідувача кафедри гістології Вінницького медичного інституту Григорія Степановича Махулька-Горбацевича.

Викладені факти вражають. Причини арештів були надуманими, а вироки необґрунтованими. Засобами фізичного й морального тиску слідчі «вибивали» зізнання у нещасних жертв.

Серед розстріляних, про яких йдеться в книзі – викладачі, студенти Вінницького медичного інституту: Я. Л. Лейбович, професор; В. А. Кемень, завідувач неврологічної поліклініки інституту; М. О. Василець, в. о. директора (1937–1938); Ася Райзман, студентка 4-го курсу; О. Я. Пивовинський, викладач кафедри анатомії та багато інших.

О. П. Смолянська, директор Вінницького вечірнього виробничого медичного інституту (1933) та стаціонарного державного медичного інституту (1934–1937), яка намагалася захистити науковців та студентів, сама була заарештована 03.10.1937 р. Звинувачена за статтею 54-12 КК УРСР, засуджена як дружина зрадника Батьківщини. За постановою Особливої Наради НКВС СРСР від 27.12.1955 р. ув'язнена на 8 років виправно-трудових робіт. Бриліант Г. Д., директор Вінницького державного медичного інституту (1937) арештований 27 липня 1937 року. Звинувачений за статтями 54-7, 20-54-8, 54-11, КК УРСР. За вироком Верховного Суду СРСР 16 жовтня 1937 року засуджений на 20 років виправно-трудових робіт з позбавленням громадянських прав на 5 років та з конфіскацією всього особистого майна. Покарання відбував у Норильському таборі, куди прибув 15.08.1939 р. Помер в тюремній лікарні Александровської тюрми МДБ СРСР внаслідок гострої серцевої недостатності...

Науковець і патріот Анатолій Давидюк, щиро вболівав за долю України, доклав великих зусиль для відображення її правдивої історії, правдивого життєпису особистостей. Розповідав, що йому телефонували, погрожували щодо його досліджень, але вчений продовжував писати... Професор трагічно загинув в автомобільній катастрофі 11 жовтня 2002 року.

Про видання та його автора розповідали упорядники книги: К. В. Завальнюк, В. Х. Шпак-Мельник, М. С. Мельник, С. Василюк; директор Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Вінницької облдержадміністрації; В. Барцьось, історик, депутат Вінницької обласної ради;

О. Струкевич, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри філології та гуманітарних наук Вінницької академії неперервної освіти. Були присутні також історики, краєзнавці, викладачі та студенти Вінницького медичного коледжу, представники національно-патріотичних організацій, представники ЗМІ, працівники бібліотеки Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова.

Багато теплих слів на адресу автора висловили його колишній колега Сергій Леонідович Калитко, кандидат історичних наук, науковець Вінницького державного педагогічного університету; науковці ВНМУ ім. М. І. Пирогова: Світлана Леонідівна Трухманова, доцент, кандидат історичних наук, Станіслав Іванович Рудава, професор кафедри філософії та суспільних наук; Тетяна Анатоліївна Давидюк, лікар, донька покійного професора А. Т. Давидюка.

Звучали літературні поезії Світлани Травневої, поетеси; музичні вітання від Надії Кушнір, лауреата Всеукраїнського дитячо-юнацького фестивалю мистецтв «Сурми звитяги».

Книга «Лікарська гекатомба. Репресоване покоління» читається на одному подихові. Наклад видання, на жаль, мізерний – всього 300 примірників. Один примірник є у фонді бібліотеки університету.

*Ольга Юрчишина, завідувач сектору
краєзнавчих видань бібліотеки ВНМУ ім. М. І. Пирогова*